

คำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ ในภาษาและวัฒนธรรมไทย

Vocabularies on Elephant in language and Thai Culture

วิชุดา พรายยงค์

Vichuda Prayyong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

E-mail: au_vichuda@hotmail.com

Received September 16, 2021; Revised October 14, 2021; Accepted October 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 2) เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ ในสารานุกรมไทย และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย จากคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ ผลการวิจัยพบว่า มีคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ จำนวน 183 คำ แบ่งเป็นหมวดคำศัพท์ 9 หมวดคำศัพท์ ตามลำดับดังนี้ 1) คำศัพท์ที่มีความหมายว่าช้าง (คำไวพจน์) 33 คำ 2) คำศัพท์เกี่ยวกับประเภทสายพันธุ์ของช้าง 32 คำ 3) คำศัพท์เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับช้าง 28 คำ 4) คำศัพท์ตำแหน่ง หน้าที่ของช้าง 22 คำ 5) คำศัพท์เรียกอวัยวะของช้าง 20 คำ 6) คำศัพท์เบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับช้าง 19 คำ 7) คำศัพท์เกี่ยวกับกริยาอาการของช้าง 17 คำ 8) คำศัพท์เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมของช้าง 10 คำ และ 9) คำศัพท์เกี่ยวกับอาหารของช้าง 2 คำ การพบคำศัพท์เกี่ยวกับช้าง หมวดคำไวพจน์มากที่สุด แสดงถึงความร่ำรวยทางภาษาไทยที่มีคำศัพท์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทเป็นจำนวนมาก สำหรับการวิเคราะห์คำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมไทย พบว่า คำศัพท์เกี่ยวกับช้างทั้งหมด 183 คำ แบ่งเป็นคำศัพท์ที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ 53 คำ วัฒนธรรมทางจิตใจ 130 คำ นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้ภาษาในปัจจุบันคำว่า ‘ช้าง’ เปลี่ยนไปจากการเป็น ‘ค่านาม’ ซึ่งอ้างถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นไปเป็นคำ ‘วิเศษณ์’ เพิ่มหน้าที่ใหม่ซึ่งมีความเป็นนามธรรม จึงกล่าวได้ว่าภาษามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทยในเรื่องการใช้คำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช้าง’ เนื่องจากทำให้ทราบประวัติของคำและวิวัฒนาการทางภาษา

คำสำคัญ: คำศัพท์เกี่ยวกับช้าง; ภาษาและวัฒนธรรมไทย; พจนานุกรม; สารานุกรมไทย

Abstract

The purpose of this research is 1) to study and collect vocabulary on 'elephant' in the Royal Institute Dictionary 2011, 2) to study and collect vocabulary on 'elephant' in the Thai Encyclopedia, and 3) to study the relationship of language and Thai culture from the vocabulary on to 'elephant'. The results of the research revealed a term related to 'elephant' of 183 words, divided into 9 vocabulary categories, as follows: 1) Vocabulary about the meaning of elephants (synonym), 33 words 2) Vocabulary of genre and species of elephants, 32 words. 3) Vocabulary of tools and appliances related to elephants, 28 words. 4) Vocabulary about positions and duties of elephants, 22 words 5) Vocabulary related to organs of elephants, 20 words 6) Miscellaneous vocabulary about elephants, 19 words 7) Vocabulary about elephant verbs, 17 words 8) Vocabulary about traditions and rituals of elephants, 10 words, and 9) Vocabulary about elephant's food, 2 words. Moreover, the researcher found the vocabulary on elephants in the category of synonyms the most which represents the richness of the Thai language with a large number of words that are appropriate for the context. The researcher analyzes the elephant vocabulary about the relationship between the Thai language and culture which found that there are 183 words of elephant vocabulary divided into 53 words of material culture and 130 words of mental culture. In terms of current language usage, the word 'elephant' has changed from being a 'noun' which refers to something concrete only into being an 'adverb' adding a new function of the word which is abstract. So the Thai language relates with Thai culture on vocabulary about 'elephant' according to reveal the word history and language evolution.

Keywords: Words of Elephant; Thai Language and Culture; Dictionary; Thai Encyclopedia

บทนำ

คนไทยให้ความสำคัญกับช้างและถือว่าช้างเป็นสัตว์คู่บ้านเมืองของประเทศไทย ดังการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดสัญลักษณ์ประจำชาติไทย โดยที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เห็นควรให้มีการกำหนดสัญลักษณ์ ประจำชาติไทย 3 สิ่ง คือ 1. สัตว์ประจำชาติ คือ “ช้างไทย” Chang Thai (Elephant หรือ *Elephas maximus*) 2. ดอกไม้ประจำชาติ คือ “ดอกราชพฤกษ์” (คูน) Ratchaphruek (*Cassia fistula* Linn.) และ 3. สถาปัตยกรรมประจำชาติ คือ “ศาลาไทย” Sala Thai (Pavilion) (Government Gazette, 2001)

ข้างจึงถือเป็นสัณฐานสูงที่คนไทยให้ความสำคัญดังปรากฏในพิธีกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ มีการแต่งวรรณกรรมสำหรับพิธีกรรมเกี่ยวกับข้างโดยเฉพาะ เช่น โคลงดุขฎิสังเวยกล่อมข้าง เป็นต้น พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ทรงมีข้างเผือกประจำรัชกาล ข้างเผือกคู่พระบารมีจนถึงปัจจุบัน ข้างผูกพันกับคนไทยมายาวนานทุกระดับชนชั้นตั้งแต่พระมหากษัตริย์จนถึงชาวบ้านธรรมดา จึงมีคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้างอยู่หลากหลายประเภท ทั้งคำไวพจน์ที่มีความหมายว่าข้าง เช่น กุญชร กริน กรินิ คชาชาติ คชาธาร คชสาร หัสตินทร์ เป็นต้น ด้วยว่าภาษาไทยมีความร่ำรวยทางภาษา มีคำให้เลือกใช้มากมายให้เหมาะกับลักษณะการใช้ เช่น การแต่งคำประพันธ์เพื่อให้เสียงมีความคล้องจองเกิดความไพเราะและบางส่วนเป็นการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย จากการรับวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งกันและกัน รวมถึงคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้างในหมวดคำต่าง ๆ เช่น หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะของข้าง งา งากำจาย งาเกก งาเควี่ง งาเนียม งาसान เป็นต้น จะเห็นว่าคำศัพท์เกี่ยวกับข้างมีรายละเอียดทั้งด้านความหมาย ที่มาของคำ หมวดคำ และความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย รวมถึงการนำคำศัพท์เกี่ยวกับข้างมาใช้ให้ถูกต้อง ซึ่งการศึกษาเรื่องคำ ความหมาย และบริบทของคำ จำเป็นที่จะต้องศึกษาจากพจนานุกรม เนื่องจากพจนานุกรมเป็นหนังสืออ้างอิงที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวบรวมคำในวงศัพท์ต่าง ๆ ที่มา ความหมายที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือมากที่สุด รวมถึงสารานุกรมเป็นหนังสืออ้างอิงที่ผู้อ่านสามารถนำมาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม สามารถใช้อ้างอิงทางวิชาการเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องคำศัพท์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาเรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับข้างในภาษาและวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ดังนั้นงานวิจัยนี้จะทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาความรู้เรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับข้างในพจนานุกรม สารานุกรมไทย ความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย อันจะก่อให้เกิดองค์ความรู้เรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับข้างอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อความภาคภูมิใจในภาษาไทย อนุรักษ์ภาษาและสืบสานวัฒนธรรมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง' ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
2. เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง' ในสารานุกรมไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทยจากคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง'

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง' ในภาษาและวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (Royal Institute, 2011) ให้ความหมายของพจนานุกรมไว้ว่า น.หนังสือว่าด้วยถ้อยคำภาษาใดภาษาหนึ่ง เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยทั่วไปจะบอก

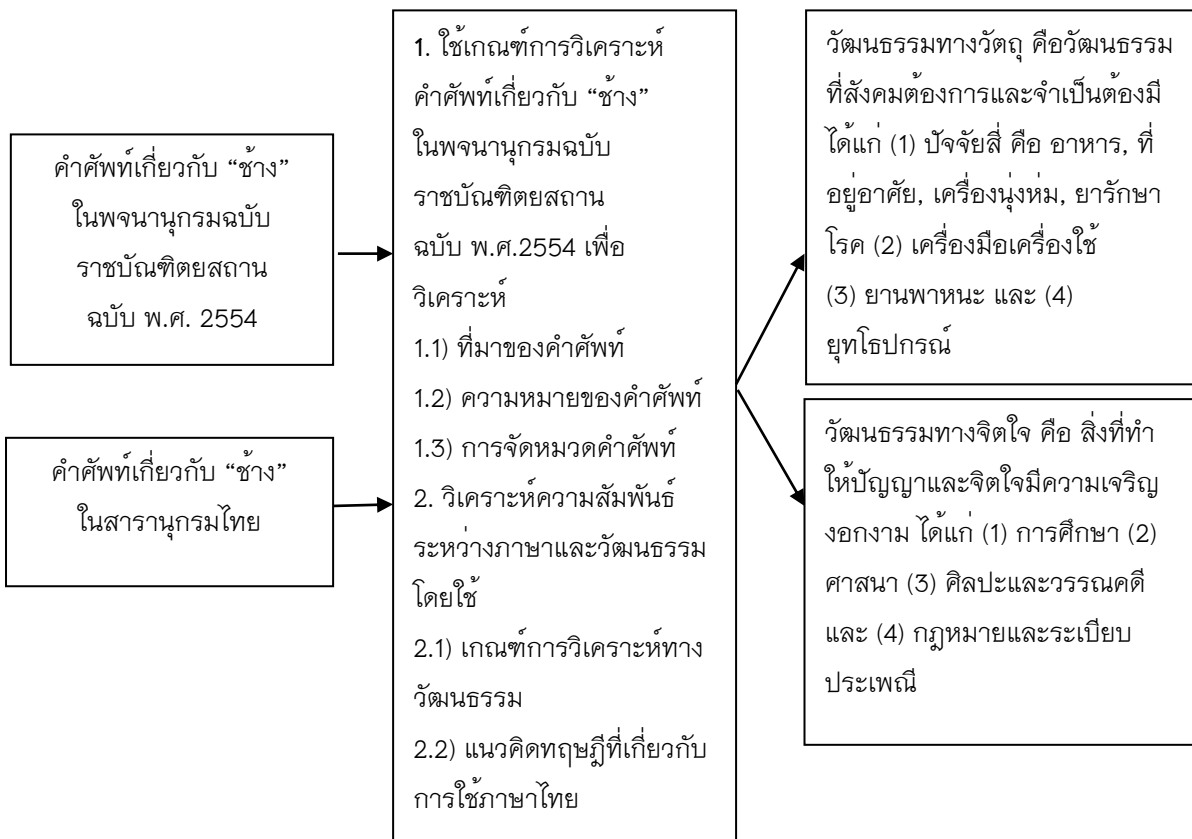
ความหมายและที่มาของคำ เป็นต้น ด้วยพจนานุกรมเป็นหนังสืออ้างอิงที่ใช้เป็นมาตรฐานการใช้ภาษาที่รวบรวมคำ ความหมาย วิธีการอ่านและประวัติคำ

ช่าง เป็นสัตว์ชั้นสูงที่คนไทยให้ความสำคัญดังปรากฏ ในพิธีกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ มีการแต่งวรรณกรรมสำหรับพิธีกรรมเกี่ยวกับช่างโดยเฉพาะ เช่น โคลงดุขฎิสังเวยกล่อมช่าง เป็นต้น พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ทรงมีช่างเฝ้าประจำรัชกาลช่างเฝ้าคู่พระบารมีจนถึงปัจจุบัน ช่างผูกพันกับคนไทยมายาวนาน ทุกระดับชนชั้นตั้งแต่พระมหากษัตริย์จนถึงชาวบ้านธรรมดา จึงมีคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช่างอยู่หลากหลายประเภท ช่างมีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมไทยแต่โบราณ

Sethiankoset (1972) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมจะยั่งยืนและมีความเจริญออกมาได้ อยู่ที่มนุษย์มีภาษา เพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่กันในสังคมจะทำให้ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่มีภาษาสำหรับสื่อสารความรู้ และความรู้สึกให้แก่กันได้

ศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาความรู้เรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับช่างในพจนานุกรม และความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อความภาคภูมิใจในภาษาไทย อนุรักษ์ภาษา และสืบสานวัฒนธรรมไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มประชากร คือ คำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่มาของคำ, ความหมายของคำ โดยใช้เกณฑ์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และกำหนดหมวดคำศัพท์เกี่ยวกับช่างที่พบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร จำนวน 40 เล่ม รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหอสมุด สถาบันการศึกษา และสื่อสารสนเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย

สำหรับข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาคือ คำศัพท์ที่เกี่ยวกับ “ช่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน รวมทั้งคำศัพท์ที่เกี่ยวกับ “ช่าง” ในสารานุกรมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรายงานผลการวิจัยเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร จำนวน 40 เล่ม รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหอสมุด สถาบันการศึกษา และสื่อสารสนเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คำศัพท์เกี่ยวกับ “ช่าง” ด้านที่มาของคำ ความหมายของคำ โดยใช้เกณฑ์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

2. วิเคราะห์คำศัพท์เกี่ยวกับ “ช่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

3. กำหนดหมวดคำศัพท์ ตามเกณฑ์วิเคราะห์ทางวัฒนธรรม (Sethiankoset, 1972; Prapapitayakorn et al., 1984; Rattanasang, 1998) ได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ

4. บันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล และนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรม

ชั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษารวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในสารานุกรมไทย พบว่า มีคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ จำนวน 183 คำ แบ่งเป็นหมวดคำศัพท์ 9 หมวดคำศัพท์ ตามลำดับดังนี้ 1) คำศัพท์ที่มีความหมายว่าช่าง (คำไวพจน์) 33 คำ 2) คำศัพท์เครื่องมือ 28 คำ 3) คำศัพท์เกี่ยวกับอาหารของช่าง 2 คำ 4) คำศัพท์เรียกอวัยวะของช่าง 20 คำ 5) คำศัพท์ตำแหน่ง หน้าที่ของช่าง 22 คำ 6) คำศัพท์เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมของช่าง 10 คำ 7) คำศัพท์เกี่ยวกับกริยา 17 คำ 8) คำศัพท์เกี่ยวกับประเภท 32 คำ และ 9) คำศัพท์เบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับช่าง 19 คำ และพบคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน จำนวน 1 คำ (เป็นคำซ้ำกันกับที่พบในพจนานุกรมฯ) สำหรับการวิเคราะห์คำศัพท์เกี่ยวกับ “ช่าง” ด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมไทย คำศัพท์เกี่ยวกับช่างทั้งหมด 183 คำ แบ่งเป็นคำศัพท์ที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ 53 คำ วัฒนธรรมทางจิตใจ 130 คำ หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ อีก 9 หมวดคำศัพท์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ช่าง’ ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทย

หมวดคำศัพท์	จำนวนคำศัพท์	หมายเหตุ
(1) คำศัพท์ที่มีความหมายว่าช่าง (คำไวพจน์)	33 คำ	คำที่พบในสารานุกรมฯ เป็นคำซ้ำกันกับที่พบในพจนานุกรมฯ จึงนับเป็นคำเดียวกัน ไม่นับจำนวนคำเพิ่ม
(2) คำศัพท์เครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับช่าง	28 คำ	
(3) คำศัพท์เกี่ยวกับอาหารของช่าง	2 คำ	
(4) คำศัพท์เรียกอวัยวะของช่าง	20 คำ	
(5) คำศัพท์ตำแหน่ง หน้าที่ของช่าง	22 คำ	
(6) คำศัพท์เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมของช่าง	10 คำ	
(7) คำศัพท์เกี่ยวกับกริยา อาการของช่าง	17 คำ	
(8) คำศัพท์เกี่ยวกับประเภท สายพันธุ์ของช่าง	32 คำ	
(9) คำศัพท์เบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับช่าง	19 คำ	
รวม	183 คำ	

จากข้อมูลข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า การพบหมวดคำศัพท์ที่มีความหมายว่าช่าง (คำไวพจน์) มากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความร่ำรวยคำศัพท์ของภาษาไทยที่มีคำศัพท์ใช้จำนวนมาก นอกจากนี้คำศัพท์

เกี่ยวกับประเภทสายพันธุ์ของช้าง คำศัพท์ในหมวดต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของช้างในสังคมไทย สำหรับการวิเคราะห์ด้านที่มาของคำศัพท์เกี่ยวกับช้าง ผู้วิจัยรวบรวมที่มาของคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ช้าง' ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทย โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่มาของคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบที่มาของคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้าง จำนวน 4 ภาษา คือ บาลี สันสกฤต เขมร และตะเลง มีคำศัพท์เกี่ยวกับช้างที่มีที่มาจากภาษาสันสกฤต 33 คำ ภาษาบาลี 19 คำ ภาษาเขมร 1 คำ และภาษาตะเลง 1 คำ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า มีคำไวพจน์ที่มีความหมายว่าช้างจำนวนมากที่สุด 33 คำ แสดงให้เห็นความร่ำรวยทางภาษาที่มีคำให้เลือกใช้เป็นจำนวนมากตามความเหมาะสม ซึ่งแสดงตัวอย่างคำไวพจน์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำไวพจน์ (คำที่มีความหมายว่าช้าง)

คำไวพจน์ (คำที่มีความหมายว่าช้าง)	ความหมาย	หมายเหตุ
1. กริณี, กรินี	(แบบ) น. ช้างพัง, ใช้ว่า กริณี หรือ กรินี ก็มี. (ส.กริณี; ป.กรินี)	
2. กริน	(แบบ) น. ช้าง, ช้างพลาย, เช่น กรินไกร อาสนอัศวาศี (ม. คำหลวง ฉกษัตริย์). (ส.). กรินทร์ น. พญาช้าง, ช้างที่ควรยกย่อง, เช่น เบื้องนั้นบรรลุษผู้เฝือกกรินทร์ หนึ่งฤ (ลิลิตพยุหยาตรา), ใช้ว่า กรินทร์ ก็มี. (ส. กริน + อินฺทฺร = กรินทร์ ว่า ช้างใหญ่, ช้างศึก, ช้างพระอินทร์)	
3. กรินทร์	ดู กริน.(กรินทร์ น. พญาช้าง, ช้างที่ควรยกย่อง, เช่น เบื้องนั้นบรรลุษผู้เฝือกกรินทร์ หนึ่งฤ (ลิลิตพยุหยาตรา), ใช้ว่า กรินทร์ ก็มี. (ส. กริน + อินฺทฺร = กรินทร์ ว่า ช้างใหญ่, ช้างศึก, ช้างพระอินทร์) ดู กริณี.	
4. กรินี	(น. ช้างพัง, ใช้ว่า กริณี หรือ กรินี ก็มี.(ส.กริณี; ป.กรินี)	
5. กรินทร์, กรินทร์	(กลอน; แผลงมาจาก กรินทร์)น. พญาช้าง, ช้างที่ควรยกย่อง, เช่น พลคชคณหาญหัก กรินทร์ปกปักย์ปราบประลัย (สมุทรโฆษ).	
6. กริณี, กรินี	(แบบ) น. ช้างพัง, ใช้ว่า กริณี หรือ กรินี ก็มี	
7. กริณี	ดู กริณี. (แบบ) น. ช้างพัง, ใช้ว่า กริณี หรือ กรินี ก็มี.)	(แบบ) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป
8. กุญชร	(แบบ) น. ช้าง. (ป)	(แบบ) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป

คำไวพจน์ (คำที่มีความหมายว่าข้าง)	ความหมาย	หมายเหตุ
9. คช	(แบบ) น. ข้าง ข้างพลาย. (ป., ส.).	(แบบ) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป
10. คชสาร	น. ข้าง.	
11. คชาชาติ	น. ข้าง, หมูข้าง.	
12. เจง	(โบ) น. ข้าง.	(โบ) คำโบราณ
13. ข้าง 1	น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์บกที่ใหญ่ที่สุดในวงศ์ Elephantidae ผิวหนังหนา สีดำหรือดำอมเทา รับสัมผัสได้ไว ขนสีดำ จมูกยื่นยาวเรียกว่า งวง ปลายงวงมีจะงอยสำหรับจับสิ่งของ ขมับทั้ง 2 ข้าง มีรูเปิดของต่อมน้ำมัน จะมีน้ำมันไหลออกมาเมื่อถึงวัย ขาใหญ่เป็นลำ กินพืช มี 2 ชนิด คือ ข้างเอเชียและข้างแอฟริกา.	
14. ข้างพลาย	น. ข้างตัวผู้.	
15. ข้างพัง	น. ข้างตัวเมีย.	
16. ทันดิน, ทันตี	น. สัตว์ที่มีงา คือ ข้าง. (ส. ทนดิน; ป. ทนตี).	
17. นาค 3, นาค -2	[นาค, นาคคะ] (แบบ) น. ข้าง. (ป.).	(แบบ) คำที่ใช้เฉพาะในหนังสือ ไม่ใช่คำพูดทั่วไป
18. นาเคนทร์	(นาเคน) น. พญาข้าง	
19. นาคี 2	(กลอน) น. ข้าง เช่น ขียาตรา นาคี (ตะเลงพ่าย).	คำที่ใช้ในบท ร้อยกรอง/หนังสือ ลิลิตตะเลงพ่าย แบบเรียนกวีนิพนธ์
20. ปาลีไลยก์	[-ไล] น. ชื่อป่าแห่งหนึ่งที่พระพุทธรูปเจ้าเสด็จอาศัยอยู่ และเป็นชื่อข้าง ซึ่งอยู่ในที่นั้นด้วย.	
21. พลาย	[พลาย] ว. เรียกข้างตัวผู้ ว่า ข้างพลาย. (ต.).	(ต.) ตะเลง
22. พัง 2	น. ข้างตัวเมีย เรียกว่า ข้างพัง.	
23. มาตงค์	น. ข้าง. (ป. มาตงค์).	
24. มาตงค์คะ	น. มาตงค์, ข้าง. (ป.).	
25. วารณ	น. ข้าง. (ป., ส.).	
26. สาง 3	(วารณ) น. ข้าง เช่น เลือกลงสรรโสงสรรพและไกรสร ร่องลำเทินสาร (สมุทรโฆษ).	คำที่ใช้ในวรรณกรรม/สมุทรโฆษคำฉันท์ ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ พ.ศ. 2468

คำไวพจน์ (คำที่มีความหมายว่าข้าง)	ความหมาย	หมายเหตุ
27. สาร 3	น. ข้างใหญ่ ไชวา ข้างสาร	
28. สิ้นธุระ	น. ข้าง. (ป., ส.).	
29. สีดอ	น. ชื่อเรียกข้างตัวผู้ที่ไม่มีงาหรืองาสั้น	
30. หัตถินี	น. ข้างพั่ง (ป.)	
31. หัตถิ	น. ข้าง (ป.)	
32. หัสติน, หัสตี	น. ข้าง. (หสฺตินุ, หสฺติ; ป.หตฺถิ).	
33. ไอยรา	น. ข้าง	

สำหรับผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย จากคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง' ผลการวิจัยพบว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่สามารถสะท้อนภาพวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี ดังที่พบคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้างในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และสารานุกรมไทย พบคำศัพท์ที่มีใช้เฉพาะกับข้างเท่านั้น แสดงถึงความสำคัญของข้างการให้การยอมรับของคนในสังคมว่าข้างมีความสำคัญทั้งในระดับพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป ดังเห็นจากคำศัพท์ที่เกี่ยวกับข้างที่มีใช้สำหรับพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ ผู้วิจัยสรุปการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการบันทึกและสืบทอดวัฒนธรรมไทย ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ ช่วยดำรงวัฒนธรรมไว้ไม่ให้สูญหาย พบคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้าง ที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีไทย เช่น ข้างยืนแทน หมายถึง น. เรียกข้างสำคัญที่ผูกเครื่องพระคชาธารยืนบนแท่นในงานพระราชพิธี ว่า ข้างยืนแทน

2) ภาษาไทยมีความร่ำรวยทางภาษา ภาษาไทยมีความร่ำรวยทางภาษามีคำศัพท์ใช้จำนวนมาก มีการใช้คำให้เหมาะกับฐานะของบุคคล มีระดับภาษาและมีความละเอียดประณีตในการใช้คำศัพท์

3) ภาษาสะท้อนภาพวัฒนธรรม วิถีชีวิตไทย ข้างมีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำงานและดำรงชีวิต คำศัพท์แสดงวิถีชีวิต คำศัพท์เกี่ยวกับข้าง มีการสะท้อนวิถีชีวิต ทั้งจากราชสำนักดังที่พบคำศัพท์จากตำราข้างคำโคลง ดุษฎีสังเวยกล่อมข้าง ซึ่งเป็นวรรณคดีของราชสำนักแต่ก็มีคำศัพท์เกี่ยวกับข้างที่แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้าน และมีคำศัพท์ที่เป็นศัพท์ที่ใช้เฉพาะกับข้าง เช่น หมอนข้าง, สะพานข้าง ตะพานข้าง หมายถึง น. สะพานที่ทำแข็งแรงสำหรับให้ข้างข้ามในสมัยโบราณ ซึ่งต่างจากสัตว์อื่น คำศัพท์เกี่ยวกับข้างที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นวัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

4) ภาษาเป็นเครื่องมือในการอบรม สั่งสอนคนในสังคม ข้างมีอิทธิพลต่อสังคม/วัฒนธรรมไทยโบราณในแง่ต่าง ๆ เห็นได้จากมีสุภาษิตเกี่ยวกับการสอนคน ซึ่งเกี่ยวกับข้าง คนไทยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนคนในสังคม โดยใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย นอกจากนี้ยังมีสำนวนไทย

เกี่ยวกับช่างที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เช่น ช่างจับตักแตน (ล่า) หมายถึง ก. ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย

5) ภาษามีความสัมพันธ์กับประเพณีความเชื่อ พิธีกรรม อิทธิพลความเชื่อประเพณีเกี่ยวกับช่าง ปรากฏเด่นชัดตั้งแต่อดีต ดังปรากฏวรรณคดีที่มีพิธีกรรมเกี่ยวกับช่างโดยเฉพาะ เช่น ดุษฎีสังเวยกล่อมช่าง, ตำราช่าง พบคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช่างในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2554 เช่น ศกกรรม หมายถึง น. กิจการในทางปฏิบัติอันเกี่ยวกับช่าง เช่น การซื้อการพันขอ, ประเภทตำราว่าด้วยทางปฏิบัติอันเกี่ยวกับช่าง

6) ภาษาแสดงถึงความละเอียดอ่อน ความประณีต อ่อนโยน คนไทยมีความประณีตในการสร้างคำศัพท์ มีความละเอียดอ่อน ดังปรากฏคำศัพท์เรียกอวัยวะของช่าง เช่น ง่ามจ่าย หมายถึง น. ง่ามที่หักติดอยู่ในไม้หรือสิ่งอื่น ๆ

7) ภาษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์กับวัฒนธรรมและสังคมไทย ช่างเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสถาบันกษัตริย์ โดยเฉพาะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสงคราม พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้ช่างเป็นพาหนะในพระราชกรณียกิจต่าง ๆ และประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับช่างมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ช่างเองก็เป็นสถาบันด้วยในแง่ที่ว่าช่างมีตำแหน่งหน้าที่ และทำงานร่วมกับคน มีคนที่มีตำแหน่งหน้าที่ทำงานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับช่าง ซึ่งก็มีตำแหน่งหน้าที่เช่นกัน ดังพบคำศัพท์ชื่อตำแหน่งคนเกี่ยวกับช่าง ความรู้ ผู้ทำพิธีสอนช่าง คนประจำตำแหน่งขา/เท้าช่างยามสงคราม ชื่อตำแหน่งช่างศึกประเภทต่าง ๆ เช่นกัน 3 หมายถึง น. ชื่อช่างศึกพวกหนึ่ง มีหน้าที่ป้องกันและล้อมทัพ

8) สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับช่าง งานวิจัยนี้มีการพบคำเกี่ยวกับช่างและจำแนกประเภทช่าง นับเป็นองค์ความรู้ ดังพบคำศัพท์ที่เป็นชื่อ ตระกูล/สายพันธุ์ช่าง องค์ความรู้เรื่องช่างและการควบคุมช่าง(การสอน/การสั่ง) น่าจะเป็นองค์ความรู้ที่รับมาจากคนที่พูดภาษาเขมร และคนที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤต เพราะชื่อตระกูล/สายพันธุ์ช่าง คำสั่งช่าง...ไม่ใช่ภาษาไทย ตัวอย่างคำศัพท์เกี่ยวกับช่างหมวดเบ็ดเตล็ด เช่น กลางช่าง น. ตำแหน่งเจ้าพนักงานประจำปืนใหญ่บนสลัปค้ำที่ตั้งกลางหลังช่าง, ขุนนางซึ่งนั่งประจำที่บนสลัปค้ำที่ตั้งกลางหลังช่างพระที่นั่ง คอยรับพระราชดำรัสสั่งให้สัญญาณแก่ไพร่พล เพื่อให้รู้ รับ หรือถอย และส่งศาสตราวุธถวายพระเจ้าอยู่หัว เมื่อประทับตรงคอช่าง

อภิปรายผลการวิจัย

คำว่า “ช่าง” ในบริบทการใช้ภาษาในปัจจุบัน ในปัจจุบันสถานภาพของ “ช่าง” ในสังคมและวัฒนธรรมไทยเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ซึ่งสะท้อนอยู่ในภาษาไทยเดิมมีคำศัพท์เกี่ยวกับช่าง และคนตำแหน่งและเครื่องมือใช้ซึ่งเป็นรูปธรรมมากมาย ปัจจุบันในแง่ภาษา คำว่า ช่าง เปลี่ยนไปจากการเป็น ‘ค่านาม’ ซึ่งอ้างถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม เท่านั้นไปเป็นคำ ‘วิเศษณ์’ เพิ่มหน้าที่ใหม่ซึ่งมีความเป็นนามธรรม ซึ่งมีความหมายว่า ‘ใหญ่’ ‘สำคัญ’ เช่น ‘ธิดาช่าง เป็นสาวสวยตัวใหญ่’. ‘งานช่าง’ ที่ไม่มีช่าง คือ งานสำคัญงานใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saeng-arunchalaemsuk (2019) ศึกษาเรื่องการสร้าง

คำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ในพจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่ามีการสร้างคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ที่พบในพจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 – เล่ม 3 จำนวน 156 คำ ทำให้ทราบว่าคำศัพท์ในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และความหมาย การสร้างคำอย่างไรก็ตามซึ่งยังไม่พบการศึกษาเรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับช้างโดยเฉพาะ

การศึกษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้าง ทำให้ทราบค่าประวัติคำวิวัฒนาการทางภาษา การศึกษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้างพบว่า มีคำศัพท์ที่มีที่มาจากคำโบราณ คำที่ใช้เฉพาะแบบเรียน, ภาษาถิ่น ทำให้ทราบประวัติคำวิวัฒนาการทางภาษา แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้างบางคำอาจไม่มีการใช้คำเหล่านั้นโดยทั่วไป ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไป เช่น คำว่า *แทรกโพน* หมายถึง ก. จับช้างกลางแปลง. ด้วยปัจจุบันไม่มีการจับช้างเช่นนั้นแล้ว แต่ทำให้เราได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยโบราณ การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์นี้สอดคล้องกับงานวิจัย Intayod (2006) ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พบว่า มีคำศัพท์เพิ่มขึ้น 1,042 คำ คำที่สูญหายไป 427 คำ ดังนั้นการศึกษาเรื่องคำศัพท์เกี่ยวกับช้างในภาษาและวัฒนธรรมไทยนี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยด้วย

ภาษาสัมพันธ์กับวัฒนธรรม การศึกษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้าง จึงทำให้ทราบความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ เช่น คำว่า ช้างเอราวัณ หมายถึง น. ช้าง 33 เศียรเป็นพาหนะของพระอินทร์ (ป. เอรารวม; ส. ไอรารวม). นอกจากความหมายแล้วยังพบความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านความเชื่อในรูปภาพจิตรกรรม สถาปัตยกรรมเกี่ยวกับช้างเอราวัณในสังคมไทยอีกมากมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การนำคำไวพจน์ที่มีความหมายว่าช้างมาตั้งชื่อเป็นชื่อคน, นามสกุล, สถานที่ต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางภาษากับวัฒนธรรม ว่ามีการผสมผสานเรื่องภาษากับค่านิยม ความเชื่อ ในการตั้งชื่อคน คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้าง สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตทั้งราษฎรและหลวง คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้างแสดงร่องรอยทางวัฒนธรรม คำศัพท์เก่าภาษาโบราณแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของภาษาในสังคมไทย

การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับช้างเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนคนในสังคม ย่อมแสดงถึงความใกล้ชิดความผูกพันของคนกับช้างได้เป็นอย่างดี เช่น ช้างตายทั้งตัวเอาใบัวมาปิด (สำ) น. ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่คนรู้กันทั่วแล้วจะปิดอย่างไรก็ไม่มิด, ช้างสาร (สำ) น. ผู้มีอำนาจ ในความว่า ช้างสารชนกันหญ้าแพรกก็แหลกลาญ เป็นต้น

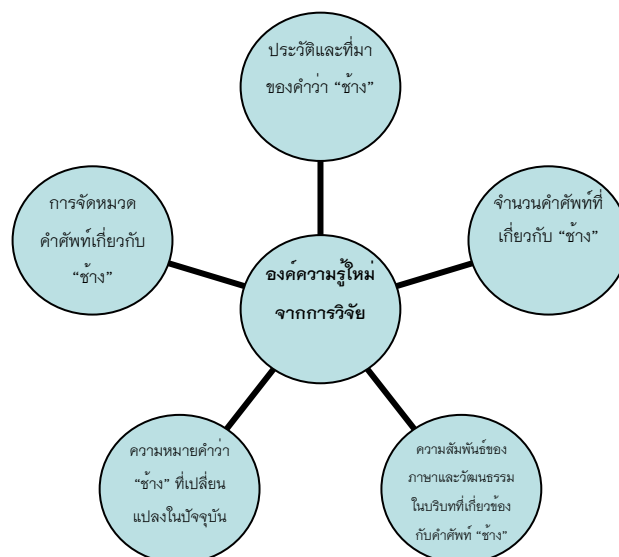
ภาษา แสดงถึงบทบาทหน้าที่ การศึกษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับช้างทำให้ทราบบทบาทหน้าที่ของช้างว่า มีความสำคัญและบทบาทในสังคมไทยแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น คชาธาร (กษัตริย์) น. ช้างทรง, ช้างพระที่นั่ง. (ป.คช+อาธาร)

การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับ ‘ซ่าง’ ในภาษาและวัฒนธรรมไทย ทำให้ทราบหมวดหมู่คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับซ่าง ที่มาของคำ ความหมายของคำ ลักษณะการใช้คำเฉพาะแห่ง ความสัมพันธ์ทางภาษากับวัฒนธรรมไทย ทำให้ทราบคำประวัติคำ วิวัฒนาการทางภาษา การเปลี่ยนแปลงทางภาษา คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับซ่าง สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตทั้งราษฎรและหลวง อีกทั้งยังมีการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับซ่างเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนคนในสังคมและการเรียนรู้ภาษา แสดงถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของซ่างที่มีต่อสังคมไทย

ข้อสังเกต

จากการศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับซ่าง ภาษาและวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยพบว่าคนไทยให้ความสำคัญกับซ่างเหนือกว่าสัตว์อื่น จากการเรียกลักษณะนามของซ่างที่แตกต่างจากสัตว์อื่น คือเรียกเป็นซ่าง 1 ซ่าง (ซ่างหลวง) ซ่าง 1 เชือก (ซ่างบ้าน) ซ่าง 1 ตัว (ซ่างป่า) ซึ่งไม่มีสัตว์ชนิดอื่น มีลักษณะนามเช่นซ่าง ด้วยคนไทยยกย่องให้เกียรติซ่างว่าเป็นสัตว์ประจำชาติไทย และถือเป็นสัตว์ชั้นสูงคู่บารมีพระมหากษัตริย์ โดยมีประกาศสรรพนามสำหรับซ่างม้า (ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 ภาค 2) ณ วันจันทร์ เดือน 7 แรม 9 ค่ำ ปีชาลฉศก “ด้วยขุนมหาสิทธิโวรหารรับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่าให้หมายประกาศแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน กรมฝ่ายหน้าฝ่ายในแลพระราชวังบวรฝ่ายหน้า ฝ่ายในทั้งปวงให้รู้จึ่งทั่วกันว่า ซ่างม้านี้เป็นสัตว์มีชาติ มีสกุล ไม่ควรเรียกว่าตัวหนึ่งสองตัว ให้เรียกว่าซ่างหนึ่งสองซ่าง ม้าหนึ่งสองม้า แต่สัตว์เดียรฉานนอกจากซ่างม้านั้นให้เรียกว่าตัวหนึ่งสองตัว” (Vajirayana, n.d.) ซึ่งลักษณะนามเรียกซ่างนี้ เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่มีความละเอียดอ่อนประณีตและภาษามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

คำว่าข้างเปลี่ยนไปจากการเป็น 'ค่านาม' ซึ่งอ้างถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นไปเป็นคำ 'วิเศษณ์' ซึ่งมีความหมาย ว่าใหญ่ สำคัญ เช่น ธิดาข้าง เป็นสาวสวยตัวใหญ่ งานข้างที่ไม่มีข้าง คืองานสำคัญ งานใหญ่

มีการพบคำเกี่ยวกับข้างและจำแนกประเภทข้างนับเป็นองค์ความรู้ ดังพบคำศัพท์ที่เป็นชื่อตระกูล/สายพันธุ์ข้าง องค์ความรู้เรื่องข้าง และการควบคุมข้าง(การสอน/การสั่ง) น่าจะเป็นองค์ความรู้ที่รับมาจากคนที่พูดภาษาเขมร และคนที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤต เพราะชื่อตระกูล/สายพันธุ์ข้าง คำสั่งข้าง ...ไม่ใช่ภาษาไทย เช่น คซาซีพ น. คนเลี้ยงข้าง, หมอข้าง, ความูข้าง (ป.คช.+ อาชีวะ), หัตถาจารย์ น. ผู้ฝึกข้าง, หมอข้าง, ความูข้าง. (ป. หตุถาจารย์). เป็นต้น

สรุป

การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับ 'ข้าง' ในภาษาและวัฒนธรรมไทย ทำให้ทราบหมวดหมู่คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้าง ที่มาของคำ ความหมายของคำ ลักษณะการใช้คำเฉพาะแห่ง ความสัมพันธ์ทางภาษากับวัฒนธรรมไทย ทำให้ทราบคำประวัติคำ วิวัฒนาการทางภาษา การเปลี่ยนแปลงทางภาษา คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้าง สอดคล้องกับวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับข้าง เป็นเครื่องมือในการสั่งสอนคนในสังคมและการเรียนรู้ภาษา แสดงถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของข้างที่มีต่อสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ พบคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้าง หมวดคำศัพท์ที่มีความหมายว่าข้าง (คำไวพจน์) มากที่สุดและพบคำศัพท์เกี่ยวกับข้าง ในหมวดต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งควรศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับข้างในด้านบริบทการใช้ภาษาในปัจจุบันต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญคือ คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับข้าง หมวดคำศัพท์ต่าง ๆ ประวัติคำ ที่มาของคำ ลักษณะการใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย ประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยพัฒนาการทางภาษาและวัฒนธรรมไทย จากอดีตจนปัจจุบัน ศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับข้างจากพจนานุกรมคำใหม่ หรือแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับข้างในภาษาและวัฒนธรรมไทย

References

- Government Gazette. (2001). *Announcement of the Office of the Prime Minister regarding the Determination of the National Symbol of Thailand*. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2544/D/099/1.PDF>
- Intayod, P. (2006). *An analysis of lexical differences in Pojchananukrom chabab rachabanditthayasathan 2525 B.E. and Pojchananukrom chabab rachabanditthayasathan 2542 B.E.*[Master's Thesis, Thaksin University].
- Prapapitayakorn, P. et al. (1984). *Language and Culture* (2nd ed.). Aksorn Charoenthat.
- Rattanasang, B. (1998). *Language and Culture*. Odeon Store.
- Royal Institute. (1969). *The Thai Encyclopedia for Youth His Majesty King Bhumibol Adulyadej Maha Bhumibol Adulyadej the Great's royal wishes*. <http://saranukromthai.or.th/index2.php>
- Royal Institute. (2011). *The Royal Institute's Dictionary, 2011*. Siriwattana Interprint Public Company.
- Saeng-arunchalaemsuk, S. (2019). The formation of animal terms in new words dictionary of Royal Institute Issue. *Phetchabun Rajabhat Journal*, 21(2), 79–86.
- Sethiankoset (Anumanratchathon, Phraya). (1972). *Culture*. Bannakarn Publishing.
- Vajirayana. (n.d.). *Announcement King Rama's Gathering 4: Part 2, Section 26: Declare pronouns for elephants and horses*. <https://vajirayana.org>